

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. הנודר מן הדגן ... אינו אסור אלא בחמשת המינין ... הנודר מן התבואה אינו אסור אלא מחמשת המינין ... תבואה לחוד תבואת שדה לחוד. 1.....
- ב. הנודר מן פירות השנה אסור בכל פירות השנה ומותר בגדיים ובטלאים ובחלב ובביצים ובגוזלות ואם אמר גידולי שנה עלי אסור בכלן. 2.....
- ג. הנודר מן פירות הארץ אסור בכל פירות הארץ ומותר בכמהין ופטירות ואם אמר גידולי קרקע עלי אסור בכלן. 3.....
- ד. על דבר שאין גידולו מן הארץ אומר שהכל נהיה בדברו ... על המלח ועל הזמית ועל כמהין ופטירות אומר שהכל נהיה בדברו. 3.....
- ה. הנודר מן הכסות מותר בשק וביריעה ובחמילה ואסור בפונדא ובפסקיא ובסקורטיא ובקטבליא ואנפליא ופליניא ומכנסים וכובע. 4.....
- ו. אמר קונם צמר עולה עלי ... הפשתן עולה עלי ... הכל לפי הנודר היה לבוש צמר והצר ואמר קונם צמר עולה עלי אסור ללבוש ומותר לטעון היה טעון פשתן והזיע ואמר קונם פשתן עולה עלי מותר ללבוש ואסור לטעון. 5.....

דף נה.

א. הנודר מן הדגן ... אינו אסור אלא בחמשת המינין ...

הנודר מן התבואה אינו אסור אלא מחמשת המינין ...

תבואה לחוד תבואת שדה לחוד

הנודר¹ מתבואה, אינו אסור אלא בחמשת מיני דגן² והם חטה ושעורה כוסמין שבולת שועל ושיפון³. וכן אם אמר מן עללתה⁴ שהוא לשון תרגום,

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד ריז יח

²

ועתה לפי לשון מדינתנו ליטא ורייסין שם דגן מתרגמינן קאריין וזהו שיפון שזהו כל מאכל מדינתנו והקמח מזה קורין אצלינו קמח דגן ושם תבואה כולל גם אצלינו כל חמשת המינים לבד כוסמין אינו ידוע לנו כי אינו מצוי במדינתנו ושם עללתא אינו ידוע לנו כלל ושם קמח סתם אצלינו נקרא קמח חטים וקמח שיפון אבל קמח שעורים ושי"ש אין נכללים בשם קמח סתם אלא מפרשים להדיא קמח שעורים וקמח שי"ש. ערוך השולחן שם סעיף לה.

³ שי"ך שם כו

⁴ כל דבר מעולה ומשובח כ"כ הרא"ש שי"ז שם כג

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

פירושו ה' מינין, שכן תרגום תבואה עללתה, והוא הדין מן הדין ג"כ אינו כולל אלא החמשת מינין.

י"א⁵ שהנודר מן הדין מותר בדגן שבור או מחולק, וי"א שאסור, ויש להחמיר⁶.

הנודר מתבואת השדה אסור בכל הגדל שבשדה⁷.

דף נה:

ב. הנודר מן פירות השנה אסור בכל פירות השנה ומותר

בגדיים ובטלאים ובחלב ובביצים ובגוזלות ואם אמר

גידולי שנה עלי אסור בכולן

הנודר⁸ מפירות השנה, אסור בכל פירות השנה, ובכלל זה כמהין ופטירות⁹. ומותר בגדיים וטלאים בחלב ובביצים בגוזלות של שנה זו, שלא אסר עליו אלא פירות¹⁰. אבל אם אמר גידולי השנה עלי, כולם בכלל, ואסור בכולם. אולם מותר בדגים¹¹.

⁵ בטור כתוב וז"ל מהדין קאמר רבי מאיר שאוסר בכל מיני קטניות חוץ מחילקא וטיסני פי' רש"י הטא נחלקת לשנים או לשלשה או לארבעה חלקים ולהכי שרי שכבר נשתנית החטה וחכמים אומרים שאינו אסור אלא בחמשה מינים בלבד ויראה מדברי א"א שפוסק כרבי מאיר ומדברי הרמב"ן יראה שפוסק כחכמים והכי מסתבר וכן כתב הרמב"ם עכ"ל ונלע"ד דהטור ס"ל דחכמים שמקילים מפי מר"מ וסבירא להו דשאר מינים שאינם מחמשה מינים מותר כ"ש דמקילין במה שמיקל ר' מאיר דהיינו בחטה הנחלקת חילקא וטירגים כו' שאע"פ שהחטה אי' מה' מינים מ"מ מותר בו כיון שנשתנה כן נראה לי להלכה אבל לא למעשה להקל בחילקא וטירגים כיון שבעל הש"ע לא כתב כן בפירושו. מ"ז כד

⁶ מ"ז שם כד

⁷ וצ"ע שהשמימו הפוסקים. תפל"מ, מובא בפ"ת שם ד

⁸ שו"ע ונו"כ שם כב

⁹ מ"ז שם כו.

דאף שאינם בכלל פרי האדמה דמאוריא קא רבו מ"מ הם פירות שיצאו בשנה זו דפירות לאו דווקא פירות האילן דכל מה שהארץ מוציאה נקרא פירי דשם פירי הוא לשון פרו ורבו. ערוך השולחן שם סעיף מא אף על גב דאמרינן ריש מרובה בבקר וצאן פרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע כו' שמע מיניה דבהמות מקריין פרי י"ל דלענין נדרים שאני דהולכין אחר לשון בני אדם ובלשון בני אדם לא מקריין פרי. מ"ז שם כו

¹¹ פשוט הוא שאם לפי לשון אותו מקום אינו כן דנין כפי הלשון. ערוך השולחן שם סעיף מא

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

וכן י"א שאם נדר מפירות ולא אמר פירות השנה אסור בכולם¹². וי"א¹³ שדינו כאומר פירות השנה.

ואם אסר גידולי השנה לעולם, אינו נדר כיון שאין יכול לקיימו¹⁴.

ג. הנודר מן פירות הארץ אסור בכל פירות הארץ ומותר בכמהין ופטריות ואם אמר גידולי קרקע עלי אסור בכלן

הנודר מפירות הארץ¹⁵, אסור בכל פירות הארץ, וגם בפרי העץ, שגם הם בכלל פרי האדמה. ומותר בכמהין ופטריות, שאינם נקראו פירות, רק ממותרי ליחות הארץ הם גדלים¹⁶. מותר לאכול הצוקר שאין זה פרי¹⁷ ואם אמר גידולי קרקע עלי, גם כמהין ופטריות בכלל, ואסור בכולם. אולם מותר בגדיים וטלאים¹⁸.

ד. על דבר שאין גידולו מן הארץ אומר שהכל נהיה בדברו ... על המלח ועל הזמית ועל כמהין ופטריות אומר שהכל נהיה בדברו

כבר התבאר במסכת ברכות דף מ: שעל כל דבר שאין גידולו מן הארץ¹⁹, כגון בשר בהמה חיה ועוף, דגים, ביצים, חלב, מים, גבינה, מלח, וכיוצא

¹² דבסי' קע"ז סעיף ל"ח אמרינן דהנותן מעות לחבירו ליקח בהם פירות רשאי ליקח בהן כל מין שירצה ואפילו בעלי חיים שאני הכא כיון דאמר פירות השנה כן כתב הב"ח וכן מסיק בפרישה ועיקר. ש"ך שם ל
¹³ ערוך השולחן שסעיף מב שכתב על דברי הש"ך הנ"ל "ואינו מובן דאם הם בלשון בני אדם בכלל פירות ליתסר באותן שנולדו בשנה זו אמנם אנהנו בארנו שם כסעי' צ"ב דאדרבא זהו הרבותא דאף שבלשון בני אדם אינו כן מ"מ כיון שבלשון תורה כן הוא וזהו בעסק מסחור לכן אין מדקדקין בזה כיון שעיקר כוונתו להרויח משא"כ באיסור נדר דהולכין רק אחר לשון בני אדם וראיה לזה שדין שבשם הוא תוספתא בפ"ט דב"מ ומאי קמ"ל אלא דהיא גופה קמ"ל אף שאינו כן לעניין נדרים".

¹⁴ ומדכתבו הר"ן והאהרונים כן אסיפא דגידולי שנה משמע דברי שא הוי נדר אפי' לעולם דכיון שמותר בגדיים וטלאים יכול לקיים נדרו. ש"ך שם לא, ומדברי הט"ז ס"ק כז משמע דגם בנודר מפירות השנה אם נדר לעולם הוי נדר שאינו יכול לקיימו. ובש"ך רלב ח חילק אם אמר כל פירות או אמר רק פירות עיי"ש.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם כג

¹⁶ מ"ז שם כח

¹⁷ פתחי תשובה שם ו מתשובת רדב"ז החדשות סוס"י תקס"ג

¹⁸ אף על גב דגם הם גידולי קרקע כמבואר בגמרא ריש מרובה מכל מקום בגדיים לא כן הוא דבלשון בני אדם לא מקרי בהמות בשם גידולי קרקע אלא מה שהוא בגוף הקרקע ממש. מ"ז שם כט

¹⁹ שו"ע ונו"כ או"ח רד א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

באלה, מברכים "שהכל נהיה בדברו". ואם בירך על הגבינה או על חלב או על בשר "בורא פרי האדמה", לא יצא ידי חובה וחוזר לברך שהכל.

על כמהין אותן שמצויים תחת הקרקע ונבראין משומן הארץ, ופטירות הם הגדילים על העצים ברכתם שהכל נהיה בדברו. שמכיון שלא יונקים מהקרקע לא תיקנו עליהם ברכת "בורא פרי האדמה". ואם בירך עליהם "בורא פרי האדמה", יצא.

וכן על דברים שמקולקלים קצת אך ראויים לאכילה תיקנו לברך שהכל כגון פת שעפשה, ותבשיל שנשתנה צורתו ונתקלקל, קצת.

ובכלל זה כל פרי וירק ותבשיל שנתקלקל לגריעותא הן מחמת רקבון או עיפוש, והן מחמת ריבוי מלח ותבלינים, עד שהגיע למצב שבני אדם נמנעים מלאכול לכתחילה פרי או ירק ותבשיל זה מחמת טעמו הגרוע, נשתנה ברכתו לשהכל ובורא נפשות.

וכן על גידולי קרקע שניטעו למטרות אחרות ולא לאכילה ואכל מחלקיהם הראויים לאכילה מברך שהכל. כגון הרך של דקל כשענפיו גדלים בכל שנה ושנה הנוסף בשנה זו רך וחזי לאכילה וכן לולבי גפנים.

וכן על גידולי קרקע שטובים יותר חיים, ואכלם מבושלים. או להיפך. מברך שהכל.

ה. הנודר מן הכסות מותר בשק וביריעה ובחמיל'ה ואסור בפונדא ובפסקיא ובסקורטיא ובקטבליא ואנפליא ופליניא ומכנסים וכובע

הנודר מהכסות²⁰, מותר בשק וביריעה ובחמיל'ה, והם מיני בגדים גסים שאין דרך בני אדם להתכסות בהם. ובשאר בגדים כובעים וחגורות הכל לפי לשון המקום²¹.

²⁰ שו"ע ונו"כ יו"ד שם כז

²¹ בערוך השולחן שם סעיף מה תמה שהרי איתא בגמ' ואסור בפונדא ובפסקיא ובסקורטיא ובקטבליא ואנפליא ופליניא ומכנסים וכובע ע"ש ולמה השמיטו הפוסקים זה ואין לומר דלא הי' ידוע להם מה המה אלה דהא מכנסים וכובע ידועים וכן פונדא ופסקיא וגם אין לומר דכיון שכתבו דרך בשק וכו' מותר ממילא שמעת מינה דכולהו אסירי דא"כ קשה על הגמ' למה הוצרכה לפרט מה שאסור בהם אלא וודאי משום דיש סברא לומר דאלו אינם בכלל כסות וקמ"ל דאינו כן וא"כ גם הפוסקים הי' לפרש כן ונ"ל לומר אדרבא דמשום שבזמן הפוסקים לא היו נכללים אלו בשם כסות ולכן לא היה ביכולתם לכתוב איסור בהם וגם היתר לא רצו לכתוב דאולי יש מקומות שנכללים בכלל כסות ולפיכך השמיטום לגמרי ולכן נלע"ד דבזמננו במדינות שלנו אין מכנסים וכובע בכלל בגד לפי לשון בני אדם וכן פונדא שהוא אזור חלול ופסקיא שהוא ג"כ מין חגורה אינם בכלל בגד וכן חלוק ופוזמקאות אינם בכלל בגד ובנודר מבגדים מותר בהן.

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

**ו. אמר קונם צמר עולה עלי ... הפשתן עולה עלי ... הכל
לפי הנודר ... היה לבוש צמר והצר ואמר קונם צמר
עולה עלי אסור ללבוש ומותר לטעון היה טעון פשתן
והזיע ואמר קונם פשתן עולה עלי מותר ללבוש ואסור
לטעון**

בנדרים הולכים גם אחר כוונת הנודר כיצד, כל הנודר או נשבע רואין דברים שבגללן נדר או נשבע, ולומדים מהם לאיזה נתכוין, והולכין בו אחר אותו הענין, ולא אחר משמעות הדבור.

כיצד, היה טעון משא של צמר או של פשתן והזיע והיה ריחו קשה עליו, ונדר או נשבע שלא יעלה עליו צמר או פשתן לעולם, מותר לו לכסות וללבוש בהן, ואינו אסור לטעון או להפשילן לאחוריו דרך משא, וכמעשה שהיה לו אולם גם משא קל ממה שהיה לו אסור²².

היה לבוש בגדי צמר ונצטער בלבישתו מפני החום או הקור או דבר אחר²³, ונשבע או נדר שלא יעלה עליו צמר לעולם, אסור לו ללבוש ואף בגד רחב אסור²⁴, ומותר לטעון עליו ולהפשילן לאחוריו, ומותר להתכסות בגיזי צמר, שלא נתכוין זה אלא לבגד צמר וכל כיוצא בזה. אבל לא נצטער בלבישה ליכא הוכחה ואסור אפילו בטעינה וכיסוי²⁵.

וכן כל כיוצא בזה, מפני שכל הנודר או נשבע רואין הדבר שבגללן נדר או נשבע ולומדים מהדבר שבגללן נדר ונשבע למה נתכוין²⁶, והולכין אחרי העניין ולא אחרי משמעות הדיבור כיון שהדיבור סובל גם פירוש זה אף שאפשר שהפירוש השני יותר

²² גליון מהרש"א שם ב

²³ זו היא דעת הרמב"ם דגם באיסור לבישה בעינן הוכחה דנתכוין ללבישה ולמד כן מברייתא דתנן היה לבוש והיצר לו וכתב ב"י שהרא"ש חולק וס"ל דבזה לא בעינן הוכחה דה"ה בנודר סתם שאין במשמע אלא ללבוש וברייתא דקתני היה לבוש צמר והיצר לו לאו דוקא וכן הוא דעת הטור וגם סתם האומר כן דינא הכי לפי דעת הרא"ש והטור כתב כן לרבותא דאע"פ שהיה לבוש בהן ולא היצר לו הסברא נותנת שלא נתכוין ללבישה שתהיה אסורה עליו כיון שאנו רואין שהוא לבוש בהן בשעת נדרו ואין לו שום צער מהם אפ"ה אמרינן נתכוין לאיסור לבישה וכ"ש בלא לבוש בהן כלל כנ"ל פשוט. מ"ז שם א

²⁴ גליון מהרש"א שם.

²⁵ ש"ך שם א

²⁶ וכן הסכמות ותקנות יש להם דין נדר לענין זה, תשובות רשד"ם באו"ח [סימן לו] ותשובת מהר"ש הלוי הביאו [ביו"ד] בסימן (ח) [ז] עלה ח' דף א' ע"א, ועיין תשובת שער אפרים סימן ס"ג. גליון מהרש"א שם א

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

קרוב כמו לשון העלאה שלפעמים דנים על לבישה ולפעמים על העלאת משא אף על פי שלא ימלט שפירוש אחד יותר קרוב מהשני²⁷.

וכל זה דוקא בנודר בינו לבין עצמו שאין חבירו מדירו, אבל בנודר לחבירו המדירו אין הולכין אחר כוונת הנודר, אלא כל שלשון הנדר כולל הולכין אחריו, שהרי על דעת חבירו הוא נודר אם לא באומדנא דמוכח.

אם נדר או נשבע בלא שום סיבה בלשון זה כגון שלא היה לבוש ולא היה טעון, ואמר הריני נודר או נשבע שלא יעלה עלי צמר או פשתים י"א²⁸ שאסור בין בלבישה בין בכיסוי בין בטעינה למשא וי"א²⁹ שאינו אסור רק ללבוש.

מי שנכנס בספינה עם אשתו לטייל בים, וקם עליהם רוח סערה והיה מפיסה שלא תפחד, ונשבע שלא יכנס עוד עם אשתו בספינה לים, ואח"כ הוצרך לילך בספינה כדי לדור בעיר אחרת, נראה שלא היתה כוונתו אלא על הטיול³⁰ וע"ש שהאריך בזה, וכתב עוד

שנים שהיו דרים בבית אחד ואוכלים על שלחן אחד והיה להן עסק בשותפות ונפל ביניהם קטטה וקפץ אחד מהם ונשבע שלא נשב יחד בבית אחד ושלא נאכל ושלא נשתה ביחד אינו אסור אלא לדור יחד בבית אחד כמו שהיה קודם, ולאכול ולשתות בהוצאה אחת בבית, אבל הוא מותר לאכול בבית חבירו אחר שנפרדו איש מעל אחיו ומעל הבית, וכל א' עושה הוצאה לבדו בביתו. ואצ"ל בבית אחר ובשמחת חופה וברית מילה³¹.

²⁷ ערוך השולחן שם סעיף ב

²⁸ הרמב"ם

²⁹ הרא"ש והטור שכתב בן להדיא ברמזים, ויש מרבותינו שכתב דבסברא זו פליגי המשנה והברייתא והלכה כתנא דמתניתין דגם בסתמא אינו אסור רק בלבישה [ר"ן שם] וזהו גם דעת הרמב"ן בהלכותיו והריטב"א שם ע"ש

³⁰ תשובת מבי"ט ח"א סי' קי"ז דף כ"ג ע"ד

³¹ שם בח"ב סי' ס"א דף ל"ב ע"ב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>